26

DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA
DE

ATAXIA MENSIVM

PROVIDE DIIVDICANDA ET CVRANDA

QVAM
SVMMI NVMINIS AVSPICIO
ACADEMIAE FRIDERICO ALEXANDRINAE
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO
DOMINO
CHRISTIANO FRIDERICO
CAROLO ALEXANDRO
MARGGRAVIO BRANDENBVRGICO BORVSSIAE
SILESIAEQVE DVCE BVRGGRAVIO NORIMBERGENSI
VTRIVSQVE PRINCIPATVS REL. REL.

EX DECRETO GRATIOSAE FACVLTATIS MEDICAE
PRAESIDE

D. HENRICO FRIDERICO DELIO
SERENISS. MARGGR. BRANDENB. ONOLD. ET CVLMBAC. CONSIL. AVL.
MEDICINAE PROFESSORE PRIMARIO
ACAD. IMP. NAT. CVRIOS. ADIVNCT. REG. SOC. MONSPELIENS.
ET ACAD. SCIENT. ET ART. RHOTOMAG. SODAL.

PRO GRADV DOCTORIS
SVMMISQVE IN MEDICINA HONORIBVS
PRIVILEGIIS ET IMMVNITATIBVS LEGITIME OBTINENDIS
PVBLICO ERVDITORVM EXAMINI SVBMITTIT
AVCTOR ET RESPONDENS

IOANNES CASPARVS HIRZEL
TVRICO-HELVETVS.

D. OCTOBR. CIↃIↃCCLXXII.

HEBENSTREIT.
de homine ſano et aegroto Carm.
p. 161. 283.

Scilicet vt variare modos, et tempora, cernis
Sic variis itidem mutatur foemina morbis. – – –
Pharmaca nulla valent, niſi quae ſint commoda cauſſis,
Sint niſi temporibus, niſi ſint naſcentibus vltro
Atque ſalutiferis naturae motibus aequa.

DE
ATAXIA MENSIVM
PROVIDE DIIVDICANDA ET CVRANDA.

---

§. I.

Sanguinis ſinceri, e variis corporis humani locis, excretiones, ſeu *haemorrhagiae*, quae abſque iniuria externa, vel interdum ope chirurgica, procedunt, inter medicos *naturales* audiunt. Nonnullae porro earum, quando proſperum effectum poſt ſe trahunt, atque e locis haud adeo periculoſis proueniunt, neque copia euacuati cruoris peccant, pro *ſalutaribus* declarantur, dum inde aut vniuerſa maſſa ſanguinea, nunc forte abundans, imminuitur, aut Sanguis, ad certa loca congeſtus, excernitur, et tali modo ſymptomatum leuamen ſubſequitur. In horum numerum *haemorrhagia narium*, *haemorrhoides*, *fluxus menſtruus*, *lochia*, referuntur. Quando vero tale ſanguinis profluuium e locis minus tutis oritur, atque periculoſas inducit ſequelas, tum *minus ſalutares* appellantur tales haemorhagiae; quorſum *haemoptyſis*, *vomitus cruentus*, *mictus cruentus*, pertinent; vt ea loca nunc taceamus, quae haud

 adeo

adeo ſolita ſunt, e quibus tamen interdum ſanguis excernitur, veluti ex Oculo, gingiua, faucibus, e varice, aneurysmate, papilla, fonticulo, cute, *cet.*

§. II.

Quamuis autem maneat ſuus haemorhagiis ſalutaribus honor, tamen ipſa haec cruoris excretio, licet et naturae autocratiae ope proueniat, non plane naturalis eſſe videtur, dum cauſſam quandam praeternaturalem vltimato ſupponit, quae vel in humorum quantitate, vel qualitate, vel vtraque ſimul, vel in vitioſo eorum motu, ſita eſt; et quoad modum, quo perpetratur vitium, praeternaturalem conſtitutionem quandam vaſorum, et organorum, prodit, ſiue nunc haemorhagia fiat, per anaſtomoſin, vel diaereſin, vel diapedeſin, vel diabroſin. Vt ideo, ſi et haemorhagiam quandam proſperi effectus ſequantur, ea vt minus malum conſideretur, ſaltem vt tale, quo peiora mala auertuntur, quae pro vario vitae genere, et aetatis ratione, ingruunt, veluti illud iam HIPPOCRATES obſeruauit, *Lib. III. aphor.* 27. 29. 30. Neque alio modo ſalubritas haemorhagiarum nonnullarum concedi poteſt, quam, ſi, pro ratione ſubiectorum, debito tempore, modo, copia, ſuccedant, cum contra damno non careant, ſi intempeſtiue, nimis large, et cum impetu, adminiſtrentur; vt ergo maxima medicus opus habeat, in rite diiudicando, et curando, negotio haemorrhagico, cautione.

§. III.

Sed eſt tamen inter dictas haemorrhagias quaedam, quae *maxime naturalis* dici poteſt, et ea propter magis

phy-

physiologicam, quam pathologicam, vel Therapeuticam considerationem meretur. Ea sexui feminino propria est. Scilicet sub finem secundi septenarii, seu ab anno circiter decimo quarto, quo vtcunque Corporis feminini incrementum peractum est, vsque ad finem septimi, seu ad annum vsque quadragesimum nonum, in sanis, et non grauidis, vel debite lactantibus, finito quouis mense solari, vel quoque lunari, seu 29. vel 30. dierum spatio, exstillat ex vtero, et interdum quoque vagina, sanguis sincerus, ad aliquot, vel plures, pro indiuiduorum ratione, vncias, quae excretio per aliquot dies durat, elapso mense iterum reditura. Frustra laborare videntur, qui caussam haemorrhagiae, quae et *cum* phasibus lunae conspirat, huius menstruae, *a* luna deriuant, vel fermentum quoddam, vt autorem, adsumunt. Propius ad veram Caussam, et simpliciorem magis, accedunt, qui peculiarem corporis muliebris structuram, structurae fines, mediaque, quibus scopi obtineri queant, considerant. Scilicet datus est feminis vterus vasculoso musculosus, in quo, suo tempore, foetus concipiatur, formetur, nutriatur, ex quo demum nouus homo in lucem prodeat. Non ita certum, et determinatum magis, quam reliquis animalibus, vteros diuersae structurae gerentibus, praescriptum est homini, actus generationis, vel quoque, vocis interdum naturae, explendae libidinis, tempus. Sed alitur praecipue foetus materno sanguine. Itaque statuto tempore femina, quando debitum corporis incrementum cepit, et nunc ad concipiendum habilis, et sana, est, paulo maiori copia boni sanguinis gaudere debet, cuius tantum, quantum opus

eſt, verſus vterum, ad alendum nouum hoſpitem, mittat. Naſcitur hinc plethorae quaedam ſpecies, quae, niſi ſuo ſcopo impenditur, moleſta fit. Congeritur inde magis verſus hanc partem, functioni dictae deſtinatam, ſanguis, et oritur *plethora localis.* Inde porro, in tam ſenſili organo, pruritus, ex eoque maior adhuc congeſtio, dilatatio vaſorum vteri, ab hypogaſtricis oriundorum, cum ſpermaticis quoque communicantium, deinde anaſtomoſis quaedam eorum, et apertio, circa fines Arteriarum, et venarum initium, et inhalatio quaedam ſanguinis in cauum vteri, et e vaſis, quae et ſloculenta, vermicularia, appendices venoſas *cet.* appellant, et inde ſimilitudinem ſtructurae vteri et mammarum, vti, praeter alios, Cel. ASTRVC *Traité des Maladies des Femmes* T. I. p. 12. *ſequ.* quanquam haud plane adpoſite, inferunt. Oritur itaque tanta ſanguinis, et *criſeos ſpeciem* prae ſe ferens, excretio, quanta ſufficit ad tollendam hanc plethoram, vt quoque interdum, ſi neceſſitas hanc excretionem vrgeat, congeſtus ſanguis, vt et interdum in grauidis, ex parte per vaginam transſudet, et eodem forte modo, quo haemorrhoides fluunt. Dum autem ſanguis, alias menſtruatim excretus, nunc oborta grauiditate, remanet, primis praeſertim menſibus, in grauidis fere eadem pathemata creat, quae a plethora oriri ſolent. Interea cohaerens, cum vteri ſuperficie interna, ouum, ab ipſo ſanguinem recipit, vnde ad foetum per venam vmbilicalem fertur, e foetu ad placentam, per arterias vmbilicales, rediens. Excluſo autem infante, nunc quoque ſoluitur ab vtero placenta, vnde vulnus quaſi vteri latum, nunc ſanguinem ſtillans, cuius fluxus *lochia* vocantur. Hic fluxus eosdem fontes, ac catamenia agno-

ſcens

cens, per ſeptem circiter dies durat, immo ad ſeptimanas extenditur. Repurgato demum vtero, ſanguinis riui clauduntur, qui nunc magis ad mammas, ſecretioni lactis deſtinatas, fertur, ceſſante interea regulariter, lactationis tempore, menſtruo fluxu, qui autem, hac finita, vel prohibita, ſuo tempore redit.

§. IV.

Breuiter ſic adumbrauimus menſium negotium. Fuſius autem, et limatius, hanc hiſtoriam tractauit ill. V. HALLER, *Elem. Phyſiol.* Tom. VII. Lib. XXVIII. atque plurium autorum ſententias, ſententiarum, et hypotheſium, rationes, adduxit, et conciliauit, quorſum et Cap. XXIX. Tom. VIII. pertinet, et PRAESID. diſſ. *de ouis muliebribus, foecundis et ſterilibus*, nec non, *de vteri fabrica controuerſa.* Quando autem de menſibus dicta *ita* procedunt, tum κατα ταξιν, ſeu *regulari modo*, fiunt, ſin ſecus, αταξια, ſeu *irregularitas*, oritur. Dum autem menſium fluxus excretio quaedam naturalis, et ſexui feminino propria, eſt, magna inde, ſi recte procedit, oritur ſanitatis pars. Quodſi vero ea irregulari modo procedit, fieri non aliter poteſt, quam vt inſigniter laedatur ſanitas. Varia autem eſſe poteſt ea ataxia, ſi ſaltem excretionis *tempus*, *periodum*, *ordinem*, *modum*, *quantitatem*, *qualitatem*, *ſequelas. cet.* conſideramus, ſiquidem varii data occaſione, et pro variis cauſſis, propullulare poſſunt morbi, et cauſſarum, et morboſorum effectuum, Schema varium. Sicuti iterum vice verſa varii ſubeſſe poſſunt morbi, in quibus irregularitatis cauſſae ſitae ſunt. Vt adeo medicus, ſi in foeminis aegrotis ataxiam menſium obſeruat, pro-

prouide hunc ſtatum diiudicare debeat, atque in cauſſas irregularitatis deſcendere, ex qua demum diiudicatione tunc patet, vtrum hanc irregularitatem ſolummodo iterum, ad ſuas regulas, reſtringere, et effectus morboſos tollere, an potius ad cauſſas ataxiae remouendas ipſi adlaborandum ſit, vnde tandem aut iterum regularitas oriatur, vel, ſi cauſſa naturalis, interdum non ſtatim liquida, ſubſit, negotium naturae, et tempori, commendandum.

§. V.

Quodſi regulari modo procedere menſes debent, oportet feminam iuſtae aetatis, nec grauidam, nec lactantem, eſſe, et ceteroquin, et ſuo modo, ſanam: gaudentem, pro temperamenti ratione, debita, ſanguinem conſtituentium partium miſcela, libero ſanguinis circuitu, debito, partium ſolidarum tono: Inſuper ſatis mobili vitae genere, vt et legitima diaeta, et regimine apto, quoad Corpus et animum, fruentem.

§. VI.

Verum enim vero, ſi et feminei corporis ſtructura ſit tenera, imbecillis, adſint conformationis Vitia, adſit fibra vel laxa nimis, vel vltra modum ſtricta, adſint humores pituitoſi nimis, et ſegniores, vel etiam abundantes, et orgaſtici, tenues et acres, e. ſ. p. et accedat diaetae, vel regiminis, minus iuſta adminiſtratio, et alius morbus, tum a regula etiam menſtruus fluxus, inducta ſic cauſſa praediſponente, et procatarctica, et proxima, aberrare poteſt, et creare deinde iterum plura incommoda.

§. VII.

§. VII.

Rurſus, quando, in, alias rite menſtruata, femina ſubito, vel ſenſim, et absque grauiditate, per cauſſas varias occaſionales, tributum hoc lunare ſiſtitur, tum plura inde eueniunt mala. Dum enim ſiſtitur ipſe pendens fluxus, et in vaſis vteri ſanguis ſubſiſtit, tum ex ſtaſi inflammari vterus, aut cruor corrumpi, corruptus reſorberi, aut congeſtus ſanguis redundare, regurgitare, ex orta nunc Plethora ad alias partes deponi, exitum alium moliri, vel in vicinis, vel remotis, partibus reſtringi, poteſt. Inde ipſius vteri acutae, vel chronicae, laeſiones, hyſteria, dolores lumborum, inteſtinorum, ſyſtematis vropoieſeos, artuum, Cephalalgiae porro, conuulſiones, mentis turbationes, ſuffocationes, tuſſes, vomitus, cardialgiae, ſecretionum et functionum in aliis organis ſufflaminationes, excretionum retardationes, maſſae ſanguineae contaminationes, chloroſis, cachexia, lenta vel hectica febris; *cet.* conf. BOERHAVII *aphorism. de cognoſc. et cur. morb.* 1285. *et* VAN SWIETEN *Comment.* Tom. IV. p. 413. ſequ. IVNCKER *conſp. med. pract.* Tab. XV. p. 116. ſequ.

§. VIII.

Prouti nunc *Ataxiae menſium modi*, *cauſſae*, *effectus*, *effectuum*, *ſ. ſymptomatum*, *Schemata*, variant, ſic irregularitas haec in varias morborum claſſes reponi poteſt. Ita ſi ſpectetur haec ataxia, locum inuenire poteſt, inter *dolores*, ſecundum Cel. SAVVAGESII *Noſolog. methodic.* Claſſ. VII. Ord. IV. Tom. III. p. 1. p. 180. Porro inter *veſanias*, EIVSD. Claſſ. VIII. Ord. 1. n. V. Hypochondriaſis hyſterica l. c. p. 303.

Itidem inter *fluxus*, Claſſ. IX. ord. 1. n. VI. *Menorrhagia.* Tom. III. p. II. p. 54. ord. III. *Serifluxus*, n. XXIX. *Leucorrhoea.* Inter *cachexias* Claſſ. X. ord. VI. n. XXXIII. p. 500. *Chloroſis. Menoſtaſia.* Inter *Spaſmos* Claſſ. IV. Tom. II. P. 11. ord. IV. n. XX. p. 99. *Hyſteria.* Secundum perill. a LINNE' *genera morborum* pertinere poteſt, ad Claſſ. IV. *morborum doloroſorum n.* 55. *Hyſteralgia*, ad claſſ. VIII. *morborum ſuppreſſoriorum* n. 168. *dysmenorrhoea*, ad Claſſ. IX. *euacuationum*, n. 202. *Menorrhagia.* Vid. *Amoen. academ.* Vol. VI. p. 461. ſeq. Secundum *ill.* VOGELII *defin. gener. morbor.* ennumeratur in Claſſ. 11. *Profluuiorum.* n. 96. *menorrhagia*, inter *apocenoſes n.* 119. *Leucorrhoea*, in Claſſ. III. *epiſcheſium*, n. 130. *amenorrhoea*, in Claſſ. IV. *dolorum* n. 169. *Hyſteralgia*, n. 170. *dysmenorrhoea* in Claſſ. V. *Spasmorum*, n. 219. *Hyſteria.* in Claſſ. VIII. *cachexiarum* n. 305. *Chloroſis.* Vt alios *ſyſtematum morborum, eorumque adfinitatum*, conditores nunc taceamus, et plures, aeui noſtri inprimis, autores pathologicos, generales et ſpeciales, ſua laude non defraudandos. v. c. Vir. Cl. de GORTER. GAVBIVM. STAHLIVM. IVNCKERVM. PLATNERVM. HEISTERVM. LVDWIGIVM. BAGLIVVM. SANTORINVM. FREINDIVM. ASTRVCIVM. LOBBIVM. de HAEN. MANGOLDVM. alios. Conf. quoque Cl. TISSOT. AVIS AU PEVPLE. Cap. XXVI. et Cl. ZIMMERMANN. *von der Erfahrung in der Arzneykunſt* p. 11. p. 409. ſeq.

§. IX.

Vberius autem *ataxia menſium* in ſuas *ſpecies* diſpeſci poterit. Si enim I. vniuerſum AETATIS STADIVM conſideramus, in quo regulariter menſes procedunt, oriri poteſt:

1. *Eman-*

1. EMANSIO, quando in iunioribus, debito tempore, non prouehiunt, ſed ad annum XVI. XX. et vltra, cum maiori, vel minori, ſanitatis diſpendio, emanent menſes, ideoque *eruptio difficilis* redditur. Quorſum et rationes climatum pertinent, et ſingulares caſus referendi ſunt feminarum, quae per integram vitam non menſtruatae fuere. In pluribus autem initium menſium eſt finis morborum eorum, qui fluxum hucusque retardarunt.

2. PRAECOCITAS, quando ante annum XIV. menſes erumpunt, quae quidem in calidioribus regionibus dicitur eſſe familiaris. In noſtro Climate morboſa eſt, et ſenſibilitate indiuiduali, nec non cauſſis occaſionalibus, nititur, et quod cito fit, cito ſaepe perit, interdum ſaltem ad tempus, et ſi in temperie corporis fundata ſit praecocitas, ſucceſſu temporis aliis morbis ſtipatur fluxus.

3. CESSATIO PRAEMATVRA, quando, ante annum quadrageſimum nonum, haec excretio in feminis ceſſat, vnde, praecipue in ſterilibus, hic finis initium ſaepe fit plurimorum morborum.

4. PERDVRATIO, vltra exactos L. annos, in euſarcis, mobili vitae genere gaudentibus, aut ſterilibus, haud adeo damnanda, in debilibus, et vitio vteri laborantibus, in largas haemorrhagias, hydropem, hecticam, ſaepe terminatur.

5. RECVRSVS *in annoſioribus*, et poſt praematuram ceſſationem, orta reuolutione quadam occaſionali; et poſt ceſſationem naturalem; ambigui tamen ominis.

V. ILL. PRAESID. *amoenit. medic.* Decad. IV. Caſ. VII. et Epicris. p. 296.

§. X.

Quodſi porro II. PERIODVM *ipſam menſtruam, typumque*, perpendimus, variae iterum occurrunt irregularitates:

6. ANTICIPATIO, quando vel bis per menſem excretio haec procedit, vel ante elapſum 29. dierum ſpatium; quae in plethoricis, ſenſibilibus, lauta diaeta fruentibus, imo ſalacioribus, e venae ſectione intempeſtiue inſtituta, *cet.* occurrit. In acutis morbis mali, ancipitis ſaltem, ominis.

7. PROROGATIO, *ſ. poſtpoſitio, remora, retardatio*, termini menſtrui ad 5-6. hebdomades, et vltra, cum minore, vel maiore, incommodo.

8. MENOSTASIA, *Obſtructio* ſ. *retentio.* ſ. *ſuppreſſio* menſium, ſub ipſo fluxu, vel prohibitio eiusdem, poſt reuolutam periodum, vel ſenſim, et ex aliis morbis, eorumque cauſſis, oborta.

α. MENOSTASIA, *ſeu menſium obſtructio, a grauiditate.* Haec cauſſa naturalis eſt. Sed probe tamen, in nuptis, et innuptis, a medico clinico, et forenſi, perpendenda, et diiudicanda, ne quidquam, vbi non decet, moueat, aut ſe decipi patiatur, neque autem, ſi plethora, cum ſuis effectibus, aegre fertur, omnem medelam, negligat. Huc M. *ex lactatione* quoque referenda videtur. Vt tamen, ſi *menſtrua ſub lactatione* quoque procedant, et matri et infanti non penitus conducat haec *reuulſio.*

β. ME-

β. MENOSTASIA, *menſium obſtructio*, *a pathematibus animi*, terrore, moeſtitia, iracundia, deſiderio vario, amore ſaepe occulto, gaudio, vt effectibus ſtricturae, vel labefactionis *neruorum*, et hinc vis auctae, vel imminutae, in vaſa, ſanguinem vehentia.

γ. M. a *Plethora grauatiua*, *ſpiſſitudine* humorum, *acrimonia* varia, *cacochymia*, *chloroſi*.

δ. M. *ab anaemia*, vel vera, vel ſpuria. In egenis, pauperculis, hecticis, ab aliis haemorrhagiis nimiis, et artificialibus quoque excretionibus. Conf. Ill. ISENFLAMM Diſſ. *de anaemia vera, et ſpuria.*

ε. M. *a debilitate*, et *languore*, *fibrarum*, ſ. toni, defectu irritationis, vita ſedentaria, cachexia.

ζ. M. *a refrigerio* vario, pedum praecipue, hauſtu frigido.

η. M. *a Venaeſectione* largiore, ſaepius friuole repetita.

ϑ. M. *a vitiis diaetae*, cibis dyſpeptis variis, aſſumtis acidis, *cet.* orto ſic vitio primarum viarum, quarum conſenſus cum Vtero, vaſorum et neruorum ope, et generalis et ſpecialis, admodum ſolennis eſt, quemadmodum, vice verſa, etiam ex *vteri* vitio, eiusque functionibus alteratis, ventriculus, et canalis inteſtinorum, alteratur. Conf. HENR. IOS. REGA. Tract. *de Sympath. ſ. conſenſu part. corp. human.* ac potiſſimum ventriculi C. XV. p. m 265. ſequ. Ill. PRAESID. *Abhandlung von Blähungen vnd Dünſten.* Ed. III. p. 69. 73. ſeq. WINSLOW. Expoſ. anat. Tom. IV. §. 618. 624.

ι. M. *ex alio morbo* v. c. febre intermittente, acuta varia, vel idiopathica, vel ſymptomatica, e phtiſi pulmonali vera, aliaue, vel ex labe viſceris cuiusdam, vel neruoſa: porro ex ictero, atrophia, vermibus, arthritide.

κ. M. *ab adſtringentibus medicamentis*, minus recte interdum propinatis, a *veſtimentis* arctioribus. *cet.*

§. XI.

III. Ratione MODI, quo menſes procedunt, ſi *regulam ſpectes*, inter ataxias occurrit:

9. DYSMENORRHOEA ſ. difficilis menſtrui ſanguinis excretio, iuncta cum *doloribus colicis*, lumborum, dorſi, partium regionem oſſis ſacri terminantium, inguinum, crurum, cum Cephalalgia, vomitu, alui conſtipatione, dyſuria, paſſionibusque aliis hyſtericis. Cauſſae coincidunt cum paullo ante dictis, hoc tantum diſcrimine, vt hic non ſit menoſtaſia, ſed exſiſtens quidem fluxus, at libere non ſuccedens.

§. XII.

IV. Haec autem dysmenorrhoea etiam cum aliis vitiis iuncta eſſe poteſt, ſi QVANTITATEM *ſanguinis excreti*, ſeu quoque *excernendi*, ſpectemus. Datur enim:

10. OLIGOMENORRHOEA, ſeu paucitas menſtruorum, dum, ſi et ſtato tempore ſiat, tamen vix in vnum, alterumue, diem fluxus durat, et mox euaneſcit, vnde e fluxu parcipromo, non ea Salus, quae alias ex hoc beneficio exſpectanda eſt.

11. ME-

11. MENORRHAGIA, ſeu fluxus ſanguinis nimius, ſolita quantitate excedens.

α. *Menorrhagia copioſa*, ſaepe *immodica*, ſingulis menſibus reuertens, tandem debilitans.

β. M. in *bis per menſem* menſtruatis, aut breuiores inducias admittens, conſueta, vel e cauſſis occaſionalibus, calidorum vſu, motu nimio, ſaltatione, *cet.* oriunda.

γ. M. *ſtillatitia*, per plures menſes, annos.

δ. M. in feminis, paulo ante tempus, quo naturaliter *ceſſatio fluxus inſtat.* Saepe *beneficium*, vtiliter accipiendum, cum eo breui carendum ſit. Cauendum autem, ne nimium vertatur in Vitium, ex quo cachexia, hydrops, tabes, *cet.*

ε. M. *grauidarum*, ſaepe *abortiua*, qua aut oua foecunda, aut ſterilia, primis praeſertim menſibus, excernuntur. Conf. Ill. PRAES. *Beobachtungen vnd Unterſuchungen, welche das Geſchäfft der Erzeugung und Geburtshülfe betreffen.* Norimb. 1767. p. 27. ſeq.

§. XIII.

V. Sanguis, in ſana et munda foemina, menſtruatim excretus, *colore naturali*, et *conſiſtentia*, gaudere debet. Sed et QVALITATE peccare poteſt.

12. MENORRHOEA CACOCHYMICA.

α. M. C. loturae carnium ſimilis, *decolor.* Talis eſſe ſolet in principio eruptionis, praecipue in iuuen-

uenculis, vaſis nondum iuſte patulis, quam ſi ſequatur, legitime, ſanguis ſincerus, haud adeo damnanda, ſicuti quoque, ſi verſus finem periodi talis ſit. Si vero ita perduret, morboſa. Saepe a rigiditate fibrarum, vaſorumque vteri, ab anaemia ſpuria, a ſcirrho, *cet.*

β. M. C. *thromboſa*, ſeu *thrombi cruoris*, *polypi*, ſanguis coagulatus, nigricans, interdum foetens. *Amas*, Gallis. Saepe poſt menoſtaſiam, eamque variam. Coagulum autem et in Vtero oritur, ex dysmenorrhoea, ex momentanea forte ſuppreſſione fluxus, aut in vagina, a remora varia, et ſub decubitu. Sed et ſaepe non ſolus coagulatus ſanguis eſt, qui excernitur, *ſed abortus ſpecies.* Sollicite itaque interdum inueſtigandum coagulum. Conf. §. 12. δ. ε.

γ. M. C. *acris*, genitalia arrodens, excorians, ex acrimonia, vel vniuerſali, vel locali.

δ. *Leucorrhoea*, ſ. effluxus *materiae albicantis*, et variegatae quoque, ante, et poſt, ſanguinis rubicundi immo per interualla, et chronice quoque, proueniens.

a. L. *in iuuenculis*, termino menſtruo proximis. An humor lacteus, e vaſis, ab ASTRVCIO deſcriptis? V. ſupra §. 3. ſed et lacteus humor, absque fabrica, mammis ſimili, et alibi ſecerni poteſt. V. HALLER *prim. lin. phyſiol.* §. 227. Vt potius haec Leucorrhoea videatur eſſe effectus dilatationis vaſorum vteri, primo lymphaticam materiam transmittentium, donec ſincerus ſanguis ſequatur.

b. L.

b. L. Sub finem cuiusdam menſtruationis: ſpecies ſuppurationis alicuius reſtitantis ſanguinis, nec non transſudationis lymphae, dum ſanguis nunc ab vtero auertitur.

c. L. e fontibus mucoſis, circa orificium vteri e ſic dicto ouario NABOTHI, et in vagina, obuiis. Materia *liquori proſtatae* ſimilis. In oeſtro venereo. Occulto interdum.

d. L. *benigna*, ſ. *fluor albus benignus*, qui iterum periodicus, a. b. c. interdum diuturnus, ex laxitate vteri, tenuitate humorum, a nimio infuſorum Theiformium, ipſiusque Theae, vſu, a ſeri congeſtione, vt et cum *coryza* ſymbolizans. Simile quoddam in viris, gohorrhoeam benignam expertis, obuenit.

e. L. *lochialis*, in recuſantibus lactationem, e lacte in ſanguinem reſorpto, cum lochiorum fluxu iterum exterminato, cuius alias depoſitiones varios pariunt morbos. *Conf.* Cl. PVZOS *Traité des accouchements.* Etiam ſupra b.

f. L. *vlceroſa*, ab vlcere, ſcirrho, cancro, cum grauioribus ſymptomatibus, ſequente haud raro tabe, hydrope.

g. L. *maligna*, ſ. *ſyphilitica*, ſ. *venerea*, acris, erodens, peſſimi coloris, odoris.

h. L. *grauidarum*, diſtinguenda a praematuro liquoris amnii effluxu, et fontes, c. agnoſcens, vel

 quo-

quoque aquas sic dictas spurias, inter vterum, et placentam.

§. XIV.

Quando sanguis, per vterum excerni solitus, exitum non inuenit, vel retardatur, supprimitur, tum, praeter alia morbosa pathemata, ab inducta plethora, redundantia, congestione, restrictione, caussis occasionalibus, ad varia loca deponitur, vbi saepiuscule exitum inuenit, vnde nonnullae tales haemorrhagiae mensium vices quodammodo supplent, vt tamen opus sit, negotium in statum ordinarium redigere.

13. MENORRHOEA *erronea.* Atque ea satis periculosa euadit, si per talia loca sanguis erumpit, vbi inductum vulnus difficulter sanatur, vel, vbi sanguis subsistit, difficiliores discussiones, depurationes, *cet.* admittit, vt in *pulmonibus*, *ventriculo*, *renibus*, suborta nimirum *haemoptysi*, *vomitu cruento*, *mictu cruento*, *cet.* quanquam tamen et hic, interdum satis feliciter, medela parata sit. Sed per alia loca, cum minori periculo, interdum cum euphoria, sanguis menstruus exiisse visus est, vt e *naribus*, *auribus*, *palato*, *gingiuis*, *labio*, e *papilla mammae*, e *digito*, e *varicibus* saphaenae, vena malleoli, aliarumque venarum, ex *vmbilico*, per *cutem*, e locis *haemorrhoidalibus.* Conf. SAVVAGES, *Nosol. Method.* Tom. III. P. II. p. 57. Ill. DE HALLER. Elem. Physiol. Tom. VII. P. II. p. 157. ALBERTI Lexic. med. real. T. I. p. 272. Tom. II. p. 662. seq.

§. XV.

In recenſione plurimorum *generum*, et *ſpecierum*, menſium *ataxiae*, paſſim ſimul CAVSSAS eiusdem adduximus, quatenus vel *naturales*, et *praediſponentes*, vel *materiales* vel *formales*, vel *occaſionales*, ſunt, vt ampliori earum, enumerationi nunc ſuperſedere poſſimus. Sed iterum haec *ataxia*, e variis cauſſis inducta, plures adhuc parit EFFECTVS morboſos, ſymptomataque moleſta, quae aut ipſum *vteri* viſcus adficiunt, vel generatim humorum maſſam, et ſolidas partes, vaſa, neruos, muſculos, viſcera alia, alterant. Recenſeamus itaque etiam potiores morboſos ataxiae menſium effectus.

I. HYSTERIA, HYSTERALGIA, MALVM HYSTERICVM, *Vapeurs. Mutter Umſtände.* Vox vſitata, latiſſimae ſaepe ſignificationis. Proprie autem nunc ſumitur pro ipſa vteri, et vera, adfectione, eaque, et pro ratione varia ataxia menſium, etiam, et gradu, varia, et inde etiam in alias partes actuoſa: quae varietas, ex dictis hucuſque, haud difficulter patet. Hyſteria itaque ſi adſumitur, aliquo tamen modo vterus pati debet, ſaltem vere, ſi id tandem ex aliis cauſſis, et ſimul, fiat, adficitur. Alias *paſſiones* dictae *hyſtericae*, ſaepiſſime ſunt *hypochondriacae*, aut *neruoſae*. Vt tamen *nollemus* ea propter pathemata, *a neruis* praecipue oriunda, inde *hyſteriam appellare*! *Functiones autem*, vitales, naturales et animales, ex alterato vtero, alterari quoque ſolent, vt inde, in variis partibus, manifeſtentur plura ſymptomata, et

a reſtrictione, redundantia, ſanguinis, vel ſinceri, vel cacochymici, et e conſenſu vaſorum, neruorum, celluloſae telae, *cet.* oriunda. Prouti autem et talia ſymptomata in *virginibus*, *mulieribus*, *viduis*, obueniunt, ſic variam originem habere queunt, quae, praeter §. 10. dicta, et in grauiditate, puerperio, abortu, ſita eſſe poteſt, vt et ataxia poſſit magis eſſe effectus morboſus, quam primarius morbus. Sed poſita tamen ataxia menſium, ponitur ſic quoque aliorum effectum morboſorum iterum cauſſa, v. g.

2. *Exanthematum* in morbis acutis haud debitus ſucceſſus, et *retroceſſio*, praeſertim in *variolis*, quando minus iuſto tempore menſes erumpunt. Quodſi ſub inuaſionem, vel circa finem, huius morbi catamenia fluunt, tum haud adeo videntur extimeſcenda. Quando autem in eo ſtadio erumpunt, quo ſuppuratio procedere debet, tunc *periculoſa* ſaepe *reuulſio*, et, prohibito ſic ſuppurationis negotio, morbus infeliciter decurrit: vt ideo bene agant et feminae, ſi morbum, arte, et quouis bello modo, ante pubertatis tempus, ſuperare tentant, vt poſtea e ſuperueniente, minus commodo tempore, fluxu, nihil habeant, quod timeant. Conf. FRÆNCK. SAMMLUNGEN Vol. III. P. XIII. p. 18.

3. *Vitia* vteri, eiusque partium, *topica*, v. c. e menoſtaſia *hydropes ouarii*, ſtupendae interdum magnitudi-

tudinis. FRÆNK. SAMML. Vol. III. p. 519. Vol. IV. p. 431. Aliae porro concretiones, ſcirrhi, carcinomata, ſteatomata, *cet.*

4. CHLOROSIS, habitus cachecticus, ab emanſione menſium, et ſaepe emanſionis, et menoſtaſiae, cauſſa. Chloroſis et a menorrhagia nimia, euacuatis ſic, vltra modum, partibus ſanguinis rubicundis, vnde ſulphurearum ſic dictarum penuria, maior diſſolutio lymphae, eiusque in telam celluloſam infiltratio, vnde ſolidorum debilitas, oedema, leucophlegmatia, anaſarca.

5. *Mentis morbi*, veſaniae variae. Melancholia, furores ſic dicti vterini, febris amatoria, nymphomania. Lypothymiae. Erethismus.

6. *Pathemata ſpaſtico-conuulſiua*, *dolores*, aliaque connexa.

a. circa *caput*, cephalalgia, clauus, carebaria, hemicrania, vertigines, otalgia, ophtalmia, aeſtus volaticus.

b. circa *thoracem*, praecordiorum anguſtia, tuſſes, haemoptyſes, phtiſis, ſuffocatio hyſterica, cordis palpitatio, aſphyxia. Maſtodynia, aliique mammarum affectus. Conf. Ill. PRAES. diſſ. *de conſenſu pectoris cum infimo ventre* §. 51. 52. Conſenſum enim thoracis, eiusque partium, cum vtero, lubenter adſumimus, absque tamen fabricae ſimilitudine, vt potius is aliis legibus actuetur.

c. circa *abdomen*, cardialgia, pica, vomitus colica, flatulentia, conſtipatio.

d. circa *artus*, et corporis *peripheriam*, ſpaſmi, notialgia, iſchias, obdormitiones, conuulſiones, paralyſes, tumores, varices, lichenes, vari, vlcera, barba.

7. *Sterilitas*, ab emanſione, menoſtaſia, menorrhagia.

8. *Abortus*, a laxitate, ſtrictura, vteri, plethora, recurſu menſium intempeſtiuo. Huc *mola* V. §. 10. α. §. 13. β.

9. *Vteri inflammatio*, ſuis cauſſis reſpondens.

10. *Febris lenta*, et *hectica*, *tabes*, e labe vteri, et tum viſcerum abdominalium, imo pulmonis, ſi vere huius viſceris labes introducta eſt, vnde tamen iterum et vteri functiones ατακται. *rel.*

§. XVI.

Sed ſatis eſt aerumnarum, ab ataxia functionis vteri deriuandarum. Plura pathemata adhuc magis addi, determinarique, queunt. Lernam malorum ſaepe vterus gignit. Quamuis autem hucusque ſpecies, et effectus, ataxiae menſium adumbrauerimus, mens ea tamen nobis non fuit, vt ſolummodo, hosce effectus ab vtero deriuandos eſſe, iudicemus; vt potius etiam adſtruamus, ſaepiuscule alias cauſſas ſubeſſe, vnde hi effectus pendeant: vnde itaque et ataxiae menſium, vt effectus harum

cauſ-

caussarum, et complicatorum porro adfectuum, considerandae veniunt. Hinc in inuestigatione caussarum, et nexus earum cum effectibus, apprime sollicitum esse oportet medicum rationalem, vt *anamnesin* et *diagnosin* rite instituat, vt inde et *prognosin*, et *indicationes*, rite formet.

§. XVII.

Licet autem, et methodi caussa, plura affectuum morbosorum nomina adduxerimus, tamen his non solum nititur eorundem curatio; siquidem quando *indicantia* rite inuenta sunt, *schemaque* morbi determinatum, facile, cum aliis, in verbis conuenire possumus, si modo in re ipsa conueniamus. Conf. Ill. PRAESID. diss. *de methodo medendi rationali eadem, in morbis, schemate et nomine diuersis, legitima et proficua.* §. 11. 16. et passim. Interim cum is bene curare possit, qui bene distinguit, necessaria, suo loco, est *pathematum*, quoad *caussas*, *effectus*, eorumque *genesin*, *typum*, *schema*, *sequelas*, et inde oriunda *nomina*, eaque, pro vario respectu, varia, distinctio.

§. XVIII.

Non vna itaque *est ataxiae mensium curatio.* Optima est caussarum sublatio. Quae itaque caussae dum variant, varia vtique opus habent, indiuiduorum rationi appropriatae, methodo. Praecipue emansio, obstructio, dysmenorrhoea, non solis sic dictis *emmenagogis*, pellenti-

tibus positiuis, calidioribus, exaestuantibus, tractanda est. Interdum exspectatio, compositio vitae generis ad debitum regimen, ad regulas diaeteticas, praestat, nonnulla ferenda, neque impatienter admodum vrgenda. Videndum autem, quaenam primum orta fuerit laesio, an *mensium*, an *ipsius corporis partium.* Generatim autem in aliis iners humorum massa *resoluenda*, abstergenda, in aliis fibrarum robur excitandum est, in aliis nimius erethismus temperandus, in aliis stricturae relaxandae. Remotis autem obstaculis, si tandem ad promotionem menstrui fluxus veniendum est, prouti circa omnem methodum medicam adhibendam, ευκαιρια, seu iusti temporis electio, praestat, sic in hoc negotio periodico ea maxime necessaria est, vt excretio haec per omnia ordinate succedat. Propinanda sunt itaque blanda emmenagoga versus ipsum solitae eruptionis tempus, vt in termino effectus succedat: aut, si terminus sit vagus, vel nondum determinatus, ipsi effectus morbosi facem medico praeferant, quidnam sit moliendum, a quo abstinendum. Conf. Ill. PRAES. IN ERLANG. GEL. ANZEIG. 1750. N. 22. *von einer monathlichen Cur.* Praecipue autem, pro ratione caussarum, et indiuiduorum, remouenda ea sunt, quae vterum in consensum morbosum trahunt. *Abstergendae*, et eliminandae, sunt, ventriculi et intestinorum *impuritates* variae, male digestae, viscidae, acres, biliosae, interdum verminosae. *Sanguini spissiori*, et saepiuscule per viscera abdominalia difficilius moto, debita fluxilitas concilianda, et ad hanc actuandam *venaesectio*, praemittenda, *corporisque motus* suadendus, est. *Nimia*

te-

tenuitas, vel *acrimonia*, blandis inuoluentibus, et nutrientibus, interdum balſamicis, corrigenda eſt. *Solida* nimis *ſtricta* flexilia magis, *relaxata* roboranda ſunt. *Spaſmi*, et irritabilitas nimia, orgasmi, aeſtus volatici, *excretiones nimiae*, temperationem, moderationem, et toni aequalitatem, expoſcunt, a cohibitione diuerſam, vbi tempora, et indiuidua, reſpicienda ſunt. Indicationes hae, per congrua indicata, pro circumſtantiarum ratione, combinandae ſunt.

§. XIX.

CHLOROSIS in primis vario modo tractanda eſt. Eā, quae in emanſione, obſtructione, menſium, obuenit, et *ſpiſſitudinem* humorum, et *emphraxin* in aliis viſceribus, inuoluit, paulo acriora reſoluentia, diuretica, aluum ducentia, et tum tonica, poſtulat. Talis autem, quae e *tenuitate humorum*, excretione nimia, fibra debili, oritur, roborantia, incraſſantia, nutrientia, interdum incitantia, amara, balſamica, et ſuo loco, martialia, flagitat. Pallor, cum lenta febre iunctus, et laeſionis vteri ſublationem, et febrilium motuum temperationem, indicat. Interdum morales cauſſae, deſideria varia, votorum expletionem, ſi ea tuto fieri poteſt, ſuadent, aut ſaltem animi pathematum compoſitionem.

§. XX.

Aquae ſoteriae, quae ſaepiuscule in ataxia menſium, et recte, ſuadentur, ſiue *potentur*, ſiue ex iisdem *bal-*

nea inſtituantur, ſimiles expoſcunt cautelas. Inertibus humoribus ſalinae magis, ſaponaceae, et aluum ducentes, opponuntur. In defectu ſanguinearum, ſtricte ſic dictarum, partium, martiales magis conueniunt, quae et in fibra laxa proſunt. Vt tamen vbique debitum regimen obſeruetur. Sic quoque balnea ſaponacea, emollientia, in fibra ſtricta proſunt, in debili magis martialia, vel quoque ſeleniticam terram fouentia. Eadem ratio eſt balneorum artificialium, inſeſſuum, pediluuiorum. Pediluuia reuellant humores a ſuperioribus partibus, et, iuſto tempore, deriuent ad vterum. Inſeſſus vaporoſi inuitent, quoque, ευκαιρως. Emollientia, vſurpentur in dysmenorrhoea, magis ſpaſtica. Emmenagoga demum, carminatiua, paululum aromatica, balnea adhibeantur, praemiſſis praecipue praemittendis, in humorum, atque fibrarum, inertia.

§. XXI.

Eae quae, in variis ataxiae menſium ſpeciebus vſurpandis medicamentis, ſuppeditatae ſunt *regulae therapeuticae generaliores*, *ſpecificis* decantatis potiores, etiam circa ordinandum *vitae genus*, et *diaetam*, *ſecundum variam hominum ſortem*, determinandae veniunt. Sic v. c. in debilitate, humorum tenuitate, excretione nimia, nutrientia, cardiaca, quies: in humorum viſciditate, fibrarum torpore, motus et potus, incitantia nonnulla, mutationes obiectorum, et conſuetudinis, *cet.* quadrant. Optandum foret, vt et *cuique ſuum* a medico poſſet impertiri.

§. XXII.

VIRIS
ILLVSTRIBVS EXCELLENTISSIMIS
EXPERIENTISSIMIS AMPLISSIMIS DOCTISSIMISQVE

DOMINO
IOANNI
HENRICO
RHAN

MEDICINAE DOCTORI
CELEBERRIMO ET REIPVBLICAE TVRICENSIS
SENATORI DIGNISSIMO

DOMINO
IOANNI GESNERO

MEDICINAE DOCTORI
PHYSICES ET MATHESEOS IN ACADEMIA
TVRICENSI PROFESSORI PVBLICO VENERANDI CANONICORVM COLLEGII MEMBRO ACADEMIAE IMPERIALIS NATVRAE CVRIOSORVM ET SOC. REG. SCIENTIAR. BEROLINENSIS SVECICAE UPSAL. GOETTING. PHYSICO BOTANICAE FLORENTINAE ET PHYSICO-MEDICAE BASILEENSIS MEMBRO

DOMINO

SALOMONI

SCHINZ

MEDICINAE DOCTORI

EXPERIENTISSIMO ET REIPVBLICAE TVRICENSIS DVCENTVM VIRO LONGE MERITISSIMO

FAVTORIBVS AC PATRONIS MEIS AETERNVM COLENDIS

NEC NON

DOMINO

IOANNI

CASPARO

HIRZELIO

MEDICINAE DOCTORI

INCLYTAE REIPVBLICAE TVRICENSIS DVCENTVM VIRO ARCHIATRO ET SYNODI ASSESSORI

PATRI DVLCISSIMO OMNI AMORIS PIETATIS ATQVE HONORIS CVLTV PROSEQVENDO

Quemadmodum memoriam beneficiorum a VOBIS, VIRI ILLVSTRES, *in me, a Prima Iuuentute, collatorum, nullum tempus deleturum eſt; ita nulla aetas, nullaque impedimenta, obſtabunt, quo minus gratam, imo gratiſſimam, de illis* VOBIS *referam mentem. Vtinam fortuna benigna permitteret, vt pro dignitate, atque iuſtis votis* VESTRIS, *grati animi documenta exhibere valerem: Sed magnitudo ac multitudo beneficiorum, mihi a* VOBIS *tributorum, quorum numerum hic referre nec locus, nec otium permittunt, aeque ac Virium mearum imbecillitas, ſperare non ſinunt, quod unquam officiis mihi incumbentibus ex Voto ſatisfacturus ſim. Interim humanitas* VESTRA *non dubitare permittit, quin in voluntate mea qualicunque benigniſſime acquieſcatis, et qualiacunque gratae mentis ſpecimina aequi bonique conſulatis. Hac ſpe ductus, primitias ſtudiorum meorum* VOBIS *offerre, ac* NOMINIBVS VESTRIS LONGE CELEBERRIMIS, *humillima mente dicare, atque dedicare, auſus ſum, certiſſime perſuaſus, quod leuidenſe admodum hoc munuſculum beneuola voluntate accepturi ſitis. Creſcentibus in poſterum viribus meis, et ſi Deo placuerit, quod ardentiſſimis precibus opto, vitam* VOBIS, *pariter ac mihi, prolongare, occaſio nunquam deerit, plura officiorum* VOBIS *debitorum monumenta ponere. Opto modo, opto ex intimi animi affectu, vt* SVMMVM IDEMQVE BENIGNISSIMVM NVMEN VOS *omnes quam diutiſſime ſuperſtites eſſe iubeat! Opto, vt viribus* VOS *ſufficientiſſimis inſtruat, quo munera* VOBIS *impoſita rite adminiſtrare, atque*

que

que DEO *pariter ac proximo, ſuauiſſimaeque patriae inſeruire, ſalutemque* VESTRAM, *et aliorum, pro Virili promouere queatis.*

TE, *quod attinet*, SVAVISSIME PARENS, TIBI *praeſertim non tantum longiſſimam vitam, ſed et indulgentiſſimam quoque mentem, quam hucuſque vberrime expertus ſum, ex animo opto.* TE *enim ſaluo ac ſoſpite nunquam deerit gratiſſima occaſio, ex doctrinis atque exemplis* TVIS *nouam vtilitatem capiendi, atque ſub autoritate* TVA *cognitionem meam in dies augendi: at aderit quoque occaſio, animumgratum meum* TIBI *oſtendendi, et ſi fieri poteſt, in grauiſſimis negotiis* TVIS TE *ſubleuandi. Viuite ergo, vigete ac florete per longam annorum ſeriem ſalui ac felices! Vivite mei memores! Viuite perſuaſiſſimi, quod nunquam in* VOBIS *colendis ulli ceſſurus ſim! Omni data occaſione potius animum* VOBIS *deditum monſtrare ſtudebo, ad cineres vſque permanſurus,*

VIRI ILLVSTRES

AMPLISSIMORVM

NOMINVM VESTRORVM

Dabam Erlangae, d. X. Octobr.
MDCCLXXII.

obſeruantiſſimus Cultor

I. C. HIRZEL.

§. XXII.

Hyſteria, cum admodum latae ſignificationis vox ſit, certe varia etiam methodo tractanda eſt, a medico rationali, prout nunc ea vt vera vteri adfectio, et inde pendens effectus varius conſiderandus eſt: vel prout aliae, et adductae, cauſſae materiales, et ſaepe morales, V. TISSOT *Eſſai ſur les maladies de gens de monde*, p. 34. Ill. PRAES. *von Blähungen*, p. 66. 74. 98. corporis partes varias, et vterum quoque, alterant. Haec cauſſarum, et euentuum, diagnoſis, obſeruantem medicum demum inſtruit, vtrum, pro *re* nata, euacuantia, vel temperantia, carminatiua, neruina, roborantia, *cet.* propinare debeat, an nunc cauſſam magis, vel interdum vrgentia ſymptomata, tollere, aut interdum vna fidelia duos dealbare parietes, et combinare agendorum rationes, adlaborandum ipſi ſit.

§. XXIII.

Lochia denique, ſuo tempore, conſideranda veniunt. Haec cum eosdem fere fontes, ac menſes, agnoſcant, ſuas quoque irregularitates patiuntur. Hae autem ataxiae, habito tamen vbique debito diſcrimine, forte ad ſimilia genera, ad quae menſium ataxias retulimus, poſſent referri. Verum, cum lochiorum fluxus tantum circa puerperium, aut etiam abortum, obueniat, neque proprie amplius menſium negotium inuoluat, de quo magis ſermo hucusque nobis fuit, illorum tractationem, nunc non perſequimur, vtpote aliam ſcenam aperientem,

ſce-

ſcenaeque deſcriptionem, poſtulantem. — Euolutum, ex parte, dedimus STATVM quendam MORBOSVM, ſeu potius, pro temporis ratione, *ſciagraphiam* quandam *ſtatus cuiusdam morboſi.* Forte *alii ſtatus morboſi*, ſi eorum cauſſas, euentus, et euentuum ſchema, ſpectes, et *rectum*, cum *obliquo*, cuius illud *regula* eſt, computabis, etiam ſimili ratione, aut plenius et melius, poſſent deſcribi. — Interim vt et hanc opellam Deus bene vertat, et vt beneuolus lector conatibus noſtris faueat, cunctaque ſuis non deſtituantur vſibus, enixe precamur.

TANTVM.

NOBILISSIMO

DOMINO HIRZELIO

S. P. D.

PRAESES.

Sequeris igitur exempla aliorum conterraneorum tuorum, NOBILISSIME HIRZELI, *qui et in nostra academia gnauiter salutaribus scientiis operam dedere, et adhuc dant, et qui quoque a nostra facultate summos in medicina honores iam reportarunt, eosque ornarunt. Postquam enim a* CEL. PARENTE, *et ab inclytis viris, qui patriae* TVAE *ornamento sunt, scientiis,* quae *ad medicum pertinent, imbutus eras, eas in alma* VIENNENSI *vberius excoluisti. Tum etiam inter nos versatus es, et vidisti, quamnam operam, in tradendis disciplinis physicis et medicis, impendamus, ita vt optimis quibuscunque occasionibus hic vti possint philiatri.* TV *vero, cum nunc quoque summis in medicina honoribus exorneris, sequenda etiam amplius ducis praeclara exempla conterraneorum* TVORVM, *in illustri posita. Atque hoc ut felicissime fiat, vt adspiret summum numen, vt* TIBI, *cum* TVIS, *omnia rectissime cedant, ex animo opto. Vale!*

Dab. Erlangae d. IX. Oct. MDCCLXXII.

VIRO
PRAENOBILISSIMO DOCTISSIMOQVE
IO. CASPARO HIRZELIO
DOCTORATVS IN ARTE SALVTARI CANDIDATO
DIGNISSIMO
FAVTORI ATQVE AMICO SVO OMNI VENERATIONIS
CVLTV PROSEQVENDO
S. P. D.
M. CHRISTIANVS MASIVS
P. P. E.

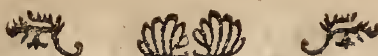
Ad acquirendos in ſalutari arte ſummos honores, dum, diſſertationis TVAE inauguralis ventilatione, viam TIBI pandis, praeter alios me quoque, non teſtem eruditionis TVAE modo, ſed etiam antagoniſtam, adeo voluiſti. Grata mente beneuolentiam TVAM agnoſcens, mandatis TVIS lubentiſſimo animo ſubſcribo, licet vita mea, a ſtudiis TVIS maxime aliena, ab his cancellis me longe arcere debuiſſet. Vt conſilium TVVM, quod in bonum publicum vergit, maxime laudo: ita lauream, qua iam ornandus es, quamque ingenii TVI alacritate ac dexteritate, doctrinaeque medicae apparatu, TIBI comparaſti, ex ſincero animi affectu gratulor. Gratulor ſimul PATRI TVO ILLVSTRI de filio erudito, gratulor patriae dulciſſimae TVAE de ciue vtili pariter ac digno, gratulor denique omnis generis aegrotantibus, de auxiliatricibus manibus TVIS, quas adiuuante Deo experturi ſunt. Votorum, quae his addere poſſem, ſumma eo tendit, vt ſummum, idemque benigniſſimum Numen TE per longam annorum ſeriem ſaluum atque incolumen conſeruet. Quod ſi obtinueris, felicitas nulla TIBI deerit. Omnigena proſperitate ornatus, vt mei memoriam abſens quoque conſerues, enixe rogo. Equidem ſaltim eum in finem fauori atque amori TVO de meliori me commendo. Dabam Erlangae d. XII. Oct. MDCCLXXII.

VIRO
PRAENOBILISSIMO DOCTISSIMO
IO. CASPARO HIRZEL
DOCTORALIS DIGNITATIS CANDIDATO DIGNISSIMO
AMICO SVO LONGE AESTVMATISIMO
S. D. P.
I. C. D. KRAVSS
MED. DOCTORAND.

Ex quo tempore tam felici mihi eſſe contigit, vt amicitia et conſuetudine TVA vti coeperim, ſemper in TE admiratus ſum praeclarum TVVM Ingenium, et ſolidiorem Doctrinam TVAM; ob quam non potui non et amare TE et magni facere. Vel maxime itaque laetor, quod et in eorum numero me eſſe velis, qui TIBI honores, quibus ab INCLYTO Medicorum ORDINE ornaberis, publice gratulabuntur, quique occaſionem TIBI praebent, Doctrinam TVAM publicis Sermonibus declarandi. At ne grauia a me exſpectes dubia! Perlecto enim TVO egregio ſpecimine, vidi tam erudite illud conſcriptum eſſe, vt etiam ab illis comprobari debeat, quibus non pariter ac mihi conceſſum erat, illa perſentiſcere eruditionis profundioris momenta, quae in Intimis TVIS recondita iacent. De moribus nil dicam TVIS, quoniam candorem et Modeſtiam animi TVI digne deſcribere, ipſa TVA modeſtia vetat. Vere TIBI Honores iam in anteceſſum gratulor, in TE merito conferendos. Gratulor Parentibus de filio eruditiſſimo. Gratulor et Sanis, et Aegrotantibus, Patriae TVAE, de Viro in vtraque arte Apollinea Inclyto. Benedicat Summum Numen conatibus TVIS omnibus. Conſeruet TE per longiſſimam annorum ſeriem ſaluum et incolumem. Et ſic ex amplexibus meis diſcedens Valeto.

Dabam Erlangae d. XII. Octobris MDCCLXXII.

PRAE-

PRAENOBILISSIMO AC DOCTISSIMO

DOMINO DOCTORANDO

AMICORVM OPTIMO

S. P. D.

L. C. VOIGT.

BARVTHINVS. STVD. MED. OPPON.

Dum iam in eo es, vt ſummos in arte medica honores, pro iis quibus gaudes, meritis, adipiſcaris, equidem non poſſum quin gaudium mihi inde enatum publice TIBI ſignificem, laureamque TIBI ex animo gratuler. Quod reliquum eſt, nihil ardentius precor, quam vt omnia, ſummum numen, exoptata TIBI, ex votis, cedere iubeat. In poſterum vero, vt abſens quoque mihi faueas, enixe rogo, et de meliori amori TVO me commendo. Dabam Erlangae d. VII. Octobr. MDCCLXXII.

Durch treuer Freundſchaft Pflicht mit *Dir* genau verbunden,
Nimmt mein empfindend Herz an *Deinem* Glücke Theil,
Und heitre Freude blickt aus meinen Zügen, weil
Ich heut *Dein* edles Haupt mit Lorbeern ſeh umwunden.
O welche Luſt, wenn ich *Dich* in dem Stand erblicke,
Den *Dein* Verdienſt erwarb. Doch ach! es nahet ſich
Zu ſchnell! Der Schreckens-Tag, an dem ich, *Beſter*, *Dich*
Verliehren ſoll. So wird vom mächtigen Geſchicke
Der Freund, den es mir gab, bald wiederum entführet!
Mein *Hirzel!* lebe wohl! komm, Freund, komm bald beglückt
In *Deine* Vaterſtadt, wo feyerlich geſchmückt
Dein weitberühmtes Haus, durch *Dich* noch mehr gezieret,
Mit Sehnſucht nach *Dir* ſieht. Wann *Du* dann dort gekrönet
Mit Stand, Verdienſt und Ruhm, im Schoos der Freuden biſt;
Dann denk, mein *Freund!* an den, der *Deiner* nie vergiſſt,
Der mit Vergnügen ſich ſtets zärtlich nach *Dir* ſehnet,

an DEINEN

aufrichtigſtergebenſten Freund
und Diener

IOHANN IACOB CELLA, d. R. B.
aus Bayreuth.

Erlang d. 12 Oct.
1772.